

Програма на Европската унија-Помош во транзицијата и институционалниот развој
2009

НЕТЕХНИЧКО РЕЗИМЕ

ИЗВЕШТАЈ ЗА СТРАТЕГИСКА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ЗА СТРАТЕГИЈАТА ЗА СЕКТОРОТ ЖИВОТНА СРЕДИНА И КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ (2014-2020)

Јануари, 2015

ИПА/ТАИБ2009/4.2/СЕРИЈА6/05

Овој проект е финансиран од ЕУ

Проект спроведен од
Particip GmbH

Содржината на овој извештај е одговорност единствено на Партицип ГмБХ и нивните конзорциски партнери и во никој случај не смее да се смета дека ги одразува ставовите на Европската унија.

Податоци за проектот

Име на програмата	FWC Корисници 2009 – Серија 6: Животна средина		
Име на проектот	Помош за изработка на Стратегија за секторот животна средина и климатски промени(2014-2020 година)		
Референтен број:	ИПА/ТАИБ2009/4.2/СЕРИЈА6/05		
Број на договор:	10-39806/1		
Времетраење на проектот:	Девет месеци		
Датум на почеток на проектот:	17 јануари 2014 година		
Датум на завршување на проектот:	16 јануари 2015 година		
Организација:	МЖСПП	МФ/ЦФЦД	Партицип ГмбХ
Улога:	Корисник	Договорен орган	Изведувач
Адреса:	Бул. „Гоце Делчев“ 18 МК-1000 Скопје	„Даме Груев“ 14 МК-1000 Скопје	„Мерцхаузер Штрассе“ 183 Д-79100 Фрајбург
Телефон:	+389 (75) 250234	+389 (2) 3106 691	+49 (761) 79074 0
Факс:		+389 (2) 3231 219	+49 (761) 79074 90
E-mail:	j.ivanova@ moepp.gov.mk	biljana.petrovska@ finance.gov.mk	joerg.boehringер@ particip.de
Лице за контакт:	Јадранка Иванова	Билјана Петровска	Јорг Берингер
Општа цел:	Општата цел на проектот е да постигне целокупно подобрување на стратегијата за квалитет на животната средина и климатски промени (2014-2020).		
Намена:	Намената на оваа задача е да помогне на институцијата корисник во подготовката на стратегија за секторот животна средина и климатски промени 2014-2020.		
Очекувани резултати:	<ol style="list-style-type: none"> 1. Завршена нацрт-СЖСКП (2014-2020 година) 2. Завршена Стратешка оценка на животната средина (СОЖС) за СЖСКП (2014-2020 година), во согласност со македонското законодавство. 		
Клучни активности:	<p>Резултат 1: Завршена нацрт-СЖСКП (2014-2020 година)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Детална оценка на секторот • Акциски план за справување со пропустите при спроведувањето • Механизам за спроведување на Акцискиот план • Претставување на нацрт-СЖСКП на три работилници • Завршување на СЖСКП <p>Резултат 2: Завршена Стратешка оценка на животната средина (СОЖС) за СЖСКП</p> <ul style="list-style-type: none"> • Подготовка на СОЖС • Процес на консултации • Завршување на СОЖС 		
Клучни засегнати страни:	МЖСПП, централната влада, општини		
Целни групи Период на известување Име на извештајот Автори на извештајот	<p>МЖСПП</p> <p>Фаза на спроведување</p> <p>Извештај за Стратегиска оценка на животната средина за Стратегија за секторот животна средина и климатски промени</p> <p>Менка Спировска</p> <p>Нетехничко резиме</p>		

ДЕКОНС-ЕМА | Друштво за Еколошки Консалтинг

бул. „Метрополит Теодосиј Гологанов“ бр. 44/4, 1000 Скопје

Тел/фах 02 3246 402,

e-mail: office@ema.com.mk

Проект: FWC Корисници 2009 – Серија 6: Животна средина
Помош за изработка на Стратегија за секторот животна средина и
климатски промени (2014-20)
ИПА/ТАИБ2009/4.2/СЕРИЈА6/05
**Стратегија за секторот животна средина и климатски
промени**

Документ: **Извештај за Стратегиска оцена на животната средина за
Стратегија за секторот животна средина и климатски
промени (2014-2020)**

Клиент: Министерство за животна средина и просторно планирање
(МЖСПП)

Статус: Нацрт верзија

Подготвено од: **Менка Спировска**, Дипломиран биолог и овластен експерт за
СОЖС
Јулијана Никова, Дипломиран инженер-технолог и овластен
експерт за СОЖС
Искра Стојанова, Дипломиран правник, Правен консултант

Потписник на
Извештајот за СОЖС: **Менка Спировска**

Датум: 12/01/2015

СОДРЖИНА

Податоци за проектот	1
1 ВОВЕД.....	3
2 ВОВЕД ВО СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (СОЖС).....	3
2.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина	3
2.2 Правна рамка со која се регулира СОЖС постапката	4
2.3 Интегрирање на постапките за подготовка на планскиот документ и СОЖС	4
2.3.1 Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста.....	5
3 РЕЗИМЕ/КРАТОК ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ И ВРСКАТА СО ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ/ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ.....	5
3.1 Краток преглед на содржината на Стратегијата	5
3.2 Предмет и главни цели на Стратегијата	5
3.3 Корелација на целите на планскиот документ со други релевантни планови, програми/плански документи	6
4 РЕЛЕВАНТНИ АСПЕКТИ ЗА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА.....	7
5 КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА.....	7
6 ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ.....	9
6.1 Систем на заштитени подрачја во Македонија	10
6.2 Закани за биолошката разновидност	10
7 ЦЕЛИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА УТВРДЕНИ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО НИВО.....	10
7.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина	11
8 ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ.....	17
8.1 Влијанија предизвикани од имплементација на Стратегијата и мерки за намалување.....	18
9 АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВИ	37
10 ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ОД АСПЕКТ НА ЖИВОТНА СРЕДИНА	37
11 ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ.....	37
11.1 Заклучоци	37
11.2 ПРЕПОРАКИ	39

ЛИСТА НА ТАБЕЛИ

Табела 1 Состојба без имплементација на Стратегијата.....	7
Табела 2 Врска меѓу целите на СОЖС и целите на Стратегијата.....	12

ЛИСТА НА КРАТЕНКИ

ЕУ - Европска Унија
БДП - Бруто Домашен Производ
ДИЕ - Директива за емисии од индустрија/индустриски емисии
EMAS - Шеми за управување со животната средина и за ревизија
ИПА - Инструмент за претпристапна помош
ИСКЗ - Интегрирано спречување и контрола на загадување
ИСКЗ - Интегрирано спречување и контрола на загадување
ОВЖС - Оцена на влијанија врз животната средина
ПУРС - План за управување со речен слив
РКОНКП - Рамковна Конвенција на Обединетите Нации за климатски промени
СОЖС - Стратегиска оцена на животната средина
ОЕЕО - Отпад од електрична и електронска опрема

1 ВОВЕД

Во согласност со Националната Програма за усвојување на правото на Европската Унија, ревизија 2014-2016 година, подготвена 2013 година од Владата на Република Македонија, Секретаријат за европски прашања, во однос на обврските за членство во ЕУ, во подрачјето хоризонтално законодавство од поглавјето животна средина, предвидено е да се изработи Стратегија за секторот животна средина и климатски промени.

Во согласност со Програмата, Стратегијата, покрај другото го зема во предвид ИПА програмскиот период 2014-2020, дефинирајќи цели кои треба да се постигнат во наведениот период во областа животна средина и клима.

Секторот животна средина, односно „Поглавјето 27“ е едно од најкомплексните поглавја за преговори, кое бара исклучителни напори за координација, инвестиции и големи одговорности на централно и локално ниво. Поглавјето бара вклучување на многу владини институции, единиците на локалната самоуправа, научни институции, здруженија на граѓани, како и бизнис секторот за исполнување на националните барања за заштита на животната средина.

Главната одговорност ја има Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), заедно со органите во состав, а особено значајна улога има и независниот инспекциски орган, односно Државниот инспекторат за животна средина. Институциите на централно и локално ниво активно работат на транспонирање и спроведување за законите од областа животна средина и прават напори за спроведување на голем број проекти финансиски поддржани од Буџетот на РМ и меѓународни фондови.

Од аспект на климатските промени, Република Македонија, со кандидатскиот статус за влез во ЕУ и полноправното членство во Рамковната Конвенција за Климатски Промени на Обединетите Нации (УНФЦЦЦ) од 1998 година, своите политики за климатските промени ги базира и усогласува со генералните политики на ниво на Европската Унија. Врз основа на барањата на Конвенцијата за климатските промени и националното законодавство подготвен е Третиот Национален План кон Рамковната Конвенција на ОН за климатски промени.

Со цел да се промовираат и дефинираат конкретни мерки за подобрување на институционалните капацитети за спроведување на националното законодавство и надминување на проблемите во животната средина и климатските промени, како и да се обезбедат соодветни домашни и странски финансиски средства, се изработува Стратегија за секторот животна средина и климатски промени. Подготовката на Стратегијата е во рамките на задача 3 од проектот „Помош за изработка на Стратегија за секторот животна средина и климатски промени 2014 -2020“, *FWC Beneficiaries 2009 LOT 6: EuropeAid/127044/C/SER/multi*.

2 ВОВЕД ВО СТРАТЕГИСКАТА ОЦЕНА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА (СОЖС)

Стратегиската оцена на животната средина (СОЖС) е систематски процес во кој се земаат предвид одредени превентивни мерки, кои овозможуваат заштита на животната средина од сите можни аспекти, во процесот на планирање или донесување на одлуки на ниво на „стратегиски акции“ или политики, планови и програми.

2.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина

Целта на СОЖС е да се осигура дека информациите за значајните влијанија врз животната средина од планскиот документ се собрани и се достапни до донесувачите на одлуките, во текот на подготовката на планскиот документ и пред неговото донесување.

Главни цели на СОЖС се:

- Да се обезбеди механизам за идентификација, опис, евалуација и известување за влијанијата/ефектите на планскиот документ врз животната средина;

- Одговорните органи (донесувачите на планскиот документ) да подготват извештај за можните значајни влијанија на планскиот документ врз животната средина и анализа на реални алтернативи;
- Да се спречат, намалат и неутрализираат негативните влијанија врз животната средина. Зголемувањето на позитивните влијанија може исто така да биде придобивка од СОЖС процесот;
- Да се обезбедат пообемни консултации и ангажирање на заинтересираните страни, други одговорни тела, органи на власта и јавноста уште во раната и ефективна фаза на подготовка на планскиот документ;
- Да се обезбеди мислење од јавноста (извештаи од консултации со јавноста) со која ќе се прикаже како резултатите од оцената на животната средина и мислењата, презентирани за време на СОЖС процесот, се земени предвид во конечната верзија на планскиот документ;
- Да обезбеди следење на значајните влијанија врз животната средина од имплементацијата на планскиот документ од страна на надлежните органи, обезбедувајќи на тој начин идентификација на непредвидените негативни влијанија во рана фаза на имплементација на планскиот документ и преземање мерки за подобрување на состојбата, кога тоа е потребно.

2.2 Правна рамка со која се регулира СОЖС постапката

Постапката за спроведување стратегиска оцена на животната средина е дефинирана во **поглавје X од Законот за животната средина** („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13 и 42/14).

Подзаконски акти кои ја регулираат постапката за СОЖС се:

- Уредба за стратегиите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 153/07 и 45/11);
- Уредба за критериумите врз основа на кои се донесуваат одлуките дали определени плански документи би можеле да имаат значително влијание врз животната средина и здравјето на луѓето („Службен весник на Република Македонија“ бр. 144/07);
- Уредба за содржината на извештајот за стратегиска оцена на животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 153/07);
- Уредба за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми од областа на животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 147/08 и 45/11);
- Правилник за формата, содржината и образецот на Одлуката за спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена и на формуларите за потребата од спроведување, односно неспроведување на стратегиска оцена („Службен весник на Република Македонија“ бр.122/11).

2.3 Интегрирање на постапките за подготовка на планскиот документ и СОЖС

Постапката за СОЖС се спроведува паралелно со подготовката на планскиот документ, односно во текот на подготовката на Стратегија за секторот животна средина и климатски промени и пред нејзиното донесување.

2.3.1 Определување на потребата и обемот на СОЖС и учество на јавноста

Иако со Уредбата за стратегиите, плановите и програмите, вклучувајќи ги и промените на тие стратегии, планови и програми, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето, не е прецизно дефинирано дека за стратешки документ кој се однесува на животната средина и климатските промени треба да се спроведе стратегиска оцена на животната средина, имајќи предвид дека Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени, ги опфаќа повеќето сектори, дефинирани во Уредбата, за кои задолжително се спроведува постапка за оцена на нивното влијание врз животната средина и врз животот и здравјето на луѓето, како што се: шумарство, индустрија, управување со отпад, управување со води и сл., се утврди дека за оваа Стратегија е потребно спроведување на постапка за стратегиска оцена на животната средина.

Во согласност со барањата дефинирани со Законот за животната средина и Уредбата за учество на јавноста во текот на изработката на прописи и други акти, како и планови и програми кои се однесуваат на животната средина, фазите на СОЖС за определување на потребата и обемот, изразени преку подготовка на Формуларите и Одлуката за спроведување на постапката за СОЖС и обемот на Извештајот за СОЖС, се изготвени во консултација со засегнатите органи.

Подготвената Одлука за спроведување на постапката за СОЖС, Формуларот и Документот за главните цели на Стратегијата со целите на релевантни национални плански документи беа објавени на веб страната на МЖСПП на 31.10.2014 година и беа јавно достапни за увид во период од 15 дена. Во овој период, не беа поднесени коментари, предлози, ниту жалби на објавената одлука и придружните документи.

3 РЕЗИМЕ/КРАТОК ПРЕГЛЕД НА СОДРЖИНАТА, ГЛАВНИТЕ ЦЕЛИ НА ПЛАНСКИОТ ДОКУМЕНТ И ВРСКАТА СО ДРУГИ РЕЛЕВАНТНИ ПЛАНОВИ И ПРОГРАМИ/ПЛАНСКИ ДОКУМЕНТИ

3.1 Краток преглед на содржината на Стратегијата

Во Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени, се опфатени сите области кои се дел од „Поглавје 27“ од политиката на ЕУ за животна средина, вклучувајќи ги и климатските промени. Презентацијата на приоритетите кореспондира со законодавството на ЕУ за животна средина.

Стратегијата дава преглед на состојбите од животната средина во Република Македонија, каде главен акцент е ставен на хоризонталното законодавство, квалитетот на воздухот, управувањето со отпад, управувањето со водите, заштита на природата и биолошката разновидност, контрола на индустриското загадување и управување со ризици, хемикалии, бучава, шумарство и клима.

Покрај тоа, во Стратегијата се идентификувани недостатоци и пропусти во специфичните области и потреба од подобрување на нивниот статус, како и целите кои треба да се постигнат со приоритетите за развој на политиките за животна средина и климатските промени за периодот 2014-2020 година. Овој документ содржи и акционен план кој опфаќа мерки, активности и индикатори за следење на имплементацијата на мерките одредени во поделни сектори, поделени во три категории: а) техничка помош, б) директни инвестиции во животната средина и в) грант шеми.

3.2 Предмет и главни цели на Стратегијата

Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени дава преглед на моменталната состојба на животната средина и климатските промени и евидентирани притисоци, насоки кои ќе придонесат за надминување на истите, а утврдени се и приоритети и цели во насока на подобрување на квалитетот на живот и состојбите во животната средина.

Визија на Стратегијата е да се зачува, заштити и унапреди квалитетот на животната средина и квалитетот на живеење на луѓето, со цел да се обезбеди одржлив развој што ќе придонесе за остварување на глобалните цели за заштита на животната средина.

Од аспект на одржлив развој, главната цел на Стратегијата е насочена кон подобрување на целокупниот квалитет на живот и избегнување на трајни штети врз животната средина.

Од аспект на заштита на животната средина, целта е да се зачува и подобри квалитетот на водата, воздухот и почвата во Република Македонија, да се зачува постојната биолошка разновидност и природните ресурси.

Од аспект на климатските промени целта на Стратегијата е да се намалат нивните негативни влијанија.

Оперативни цели за заштита на животната средина и климатски промени се:

- Целосно усогласено законодавство со законодавството на ЕУ;
- Усвојување плански документи кои овозможуваат преземање мерки и активности за имплементација на законодавството во рамките на одреден временски период;
- Воспоставување и зајакнување на административна структура која е во состојба да обезбеди спроведување на законодавството и да го води процесот на пристапување кон ЕУ;
- Имплементација на законодавството за животната средина на ниво што овозможува исполнување на условите за членство во ЕУ и обврските од меѓународните договори;
- Интегрирање на прашањата за заштита на животната средина во секторите кои имаат влијание врз истата;
- Мониторинг, анализа, процена и известување за состојбите во животната средина;
- Подигнување на свеста за прашањата поврзани со животната средина;
- Намалување на негативните влијанија од климатските промени и воспоставување систем на мерки за ограничување на емисиите на стакленички гасови;
- Зголемување на капацитетите за прилагодување на најранливите сектори на климатските промени;
- Поддршка за „чисти“ технологии и промени насочени кон користење на обновливи извори енергија и намалување на потрошувачката на енергија.

Секторските аспекти на животната средина и климатските промени 2014-2020 ќе придонесат за интеграција на економските и социјалните аспекти во областа на животната средина, земајќи ги предвид националното законодавство, финансиите и инвестициите кои се потребни, административниот капацитет и улогите на сите релевантни партнери во процесот. Стратегијата ќе служи како основен инструмент, преку кој политиката за заштита на животната средина и климатските промени ќе се претворат во изводливи цели и мерки, а ќе ги содржат и основните податоци потребни за ефективна имплементација.

3.3 Корелација на целите на планскиот документ со други релевантни планови, програми/плански документи

За потребите на овој документ, анализирани се бројни национални стратегии, планови и програми, односно нивните цели во корелација со целите на Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени и активностите кои ќе придонесат за имплементација на поставените цели. Исто така, во Извештајот за СОЖС даден е преглед на целите на други релевантни национални плански документи, релевантните ЕУ Директиви и обврските кои произлегуваат за Република Македонија од некои меѓународни договори, во корелација со

целите и активностите кои ги предвидува Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени.

4 РЕЛЕВАНТНИ АСПЕКТИ ЗА МОМЕНТАЛНАТА СОСТОЈБА ВО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Во ова поглавје во Извештајот е даден приказ на релевантните аспекти на моменталната состојба на животната средина од аспект на демографска состојба, здравје на население, климатски карактеристики и квалитет на воздухот, состојба со климатските промени, состојба со бучавата, водите (хидрологија, квалитет на водите, управување со водните ресурси), почвата и користење на земјиштето, биолошка разновидност, природно и културно наследство, состојба со материјалните добра (управување со отпад, водоснабдување, управување со отпадни води, снабдување со енергија), управување со хемикалии.

5 КАРАКТЕРИСТИКИ НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВО ПОДРАЧЈАТА КОИ БИ БИЛЕ ЗНАЧАЈНО ЗАСЕГНАТИ И СОСТОЈБА БЕЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА

Во ова поглавје во Извештајот е даден приказ на состојбата, трендовите и заканите во секторите: хоризонтално законодавство, отпад, воздух, води, природа и биолошка разновидност, контрола на индустриското загадување и управување со ризици, хемикалии, бучава, шумарство и климатски промени, утврдени недостатоци во Секторот и потреби за подобрување, како и состојба без имплементација на Стратегијата. Врз основа на моменталните состојби секторите, утврдените недостатоци и анализата на активностите и мерките предвидени со Стратегијата констатирано дека без имплементација на Стратегијата состојбите во предвидените сектори кои ги опфаќаат медиумите и областите од животната средина ќе останат непроменети, со што ќе продолжат трендовите и заканите врз животната средина и социоеконските аспекти. Состојбата без имплементација на Стратегијата за секој сектор е прикажана во следната табела:

Табела 1 Состојба без имплементација на Стратегијата

СЕКТОР	ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО
Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата	<ul style="list-style-type: none"> • Недефинирани цели и приоритети за исполнување на барањата на законодавството на ЕУ; • Недоусогласено законодавство и нецелосно спроведување; • Недефинирани цели и приоритети за воспоставување на административна структура која е во состојба да обезбеди спроведување на законската регулатива и да го води процесот на пристапување кон ЕУ; • Недефинирани цели и приоритети во однос на: а) зајакнување на капацитетите на централно и локално ниво за спроведување на законодавството од животната средина, б) мониторингот и пласирање на информациите за состојбите со животната средина, в) подигнување на свеста за учество на јавноста во донесување одлуки, г) зајакнување на инспекцискиот надзор, потребите од ресурси и кадар и сл.
СЕКТОР	ОТПАД

<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Отсуство на краткорочни и среднорочни приоритети за подобрување на состојбата со управувањето со различни фракции отпад на национално и регионално ниво, како и решавање на проблемот со индустриското загадување; • Недоволно дефинирани активности/мерки и временска рамка за постигнување на барањата на ЕУ директивите; • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за управување со отпад.
<p>СЕКТОР ВОЗДУХ</p>	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недефинирани цели и активности за воспоставување мониторинг мрежа на територијата на РМ; • Недоволно дефинирана временска рамка на активности/мерки за заштита и подобрување на квалитетот на воздухот со кои ќе се постигнат барањата на ЕУ директивите; • Недостаток на комплетна база на податоци за состојбите со квалитетот на воздухот на ниво на држава која ги вклучува сите релевантни параметри; • Неусогласеност на секторските политики донесени во Република Македонија во однос на мерките и активностите за редукција на емисиите во воздух.
<p>СЕКТОР ВОДИ</p>	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недоволна усогласеност на приоритети за заштита и подобрување на квалитетот на водите со барањата на ЕУ директивите, како и временска рамка за усогласување; • Некомплетен мониторинг на водите; • Недостаток на комплетна база на податоци за состојбите со квалитетот и квантитетот на водите на ниво на држава која ги вклучува сите релевантни параметри и врз основа на што би се работеле плановите за управување со речните сливови; • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за управување со води.
<p>СЕКТОР ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ</p>	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Надмината временска рамка за исполнување на целите и приоритетите за заштита и подобрување на состојбите во природата и биолошката разновидност, заради истеченост на времето за имплементација на активностите во постојната Стратегија за биолошка разновидност (во тек е изработка на нова), • Трендовите на состојби за забавени постапки за валоризација и понатамошна заштита на вредни делови од биолошката разновидност и живеалиштата заради некомплетна база на податоци и недоволно истраги на терен, со кои ќе се постигнале барањата на ЕУ директивите; • Некомплетен мониторинг на биолошката разновидност и недостаток на комплетна база на податоци за состојбите со биолошката разновидност и природното наследство; • Отсуство на координиран и одржлив при користење на екосистемските услуги; • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за заштита и унапредување на природното наследство и биолошката разновидност.
<p>СЕКТОР КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИЦИ</p>	

<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недефинирани цели и приоритети за заштита на животната средина од индустриско загадување и ризици, • Недефинирани активности/мерки и временска рамка со кои ќе се постигнат барањата на ЕУ директивите, • Недостаток на комплетна база на податоци за состојбите со инсталациите кои поседуваат А и Б дозвола, следење на емисиите од индустријата, превземените мерки за управување со ризици, • Недостаток од активности за развивање на концепт за воведување на EMAS систем во Република Македонија, • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за контрола на индустриското загадување и управување со ризици.
СЕКТОР ХЕМИКАЛИИ	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недефинирани цели и приоритети за заштита и управување со хемикалии, • Недефинирани активности/мерки и временска рамка со кои ќе се постигнат барањата на ЕУ директивите, • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за управување со хемикалии.
СЕКТОР БУЧАВА	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недефинирани цели и приоритети за заштита од зголемено ниво на бучава, • Недефинирани активности/мерки и временска рамка за подобрување на состојбите со бучавата со кои ќе се постигнат барањата на ЕУ директивите; • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за управување со бучава.
СЕКТОР ШУМАРСТВО	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Недоволно дефинирани активности/мерки и временска рамка за заштита и подобрување на состојбите со шумските ресурси со кои ќе се постигнат барањата на ЕУ директивите; • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на активностите за управување со шумарството.
СЕКТОР КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ	
<p>Оцена на животната средина без имплементација на Стратегијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Неусогласеност на секторските стратегии донесени во Република Македонија во однос на мерките и активностите за ублажување на стакленичките гасови и адаптација на ранливите сектори на климатските промени; • Недостаток на правно дефинирани и усогласени надлежности и одговорности, недостаток на континуитет во собирањето и мониторирањето на потребни податоци, недоволно развиена свест за причините и последиците од климатските промени и мерките за намалување и адаптација кон истите.

6 ОБЛАСТИ КОИ СЕ ОД ПОСЕБНО ЗНАЧЕЊЕ ЗА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА, ОД АСПЕКТ НА ЗАШТИТА НА ДИВИТЕ ПТИЦИ И ХАБИТАТИТЕ

Општа карактеристика на биолошката разновидност во Република Македонија е високиот степен на видова разновидност. Анализата и валоризацијата на компонентите на биолошката разновидност е направена врз основа на бројни репрезентативни таксономски групи кои вклучуваат вкупно 3,757 таксони (видови и подвидови), од кои: алги (78), габи (661), лишаи

(151), растенија (1,473), инвертебрална фауна (1,172), риби (8), водоземци (11), влечуги (24), птици (129) и цицачи (50).

6.1 Систем на заштитени подрачја во Македонија

Во Република Македонија има 81 заштитено подрачје од различни категории, кои се повеќе или помалку усогласени со категоризацијата на IUCN системот.

Заштитените подрачја треба да се ревалоризираат и повторно да се прогласат во согласност со Законот за заштита на природата.

Заштитените подрачја во Република Македонија не се рамномерно распространети. Повеќето се наоѓаат во Западна Македонија и во однос на бројноста и во однос на површината која ја зафаќаат. Исто така, тие не се поврзани, туку има големи растојанија меѓу нив. Тоа наведува на заклучокот дека заштитените подрачја во Република Македонија не можат ефикасно да послужат за ублажување на влијанијата од климатските промени, без имплементација на плановите за управување со биокоридорите.

6.2 Закани за биолошката разновидност

Стратешка определба на Владата на Република Македонија е производство на електрична енергија од обновливи извори на енергија (Стратегијата за развој на енергетиката, Стратегија за обновливи извори на енергија). Во делот на користење на водниот потенцијал, покрај големите хидроелектрани, предвидено е изградба на мали електрани во сливовите на реките Вардар, Струмица и Црн Дрим. Од ОИЕ, покрај постојните мали хидроелектрани, до 2016 се предвидени дополнителни 208 GWh од мали ХЕ.

Некои од планираните мали хидроелектрани се наоѓаат на територијата на националните паркови и други категории заштитени подрачја, кои се ставени на режим на заштита заради нивното големо природно или биолошко разнообразие од значење не само за Државата, туку и пошироко и се дел од акциите за заштита, дефинирани со Националната стратегија за биолошка разновидност или пак се Емералд подрачја (идни Натура 2000 подрачја).

Биолошката разновидност постојано е изложена на влијанијата од климата и може да реагира соодветно со сопствениот капацитет за адаптација.

Во Третиот национален извештај за климатски промени се идентификувани вкупно 18 живеалишта кои можат да бидат засегнати од климатските промени, како и 58 ранливи растителни видови.

7 ЦЕЛИ ЗА ЗАШТИТА НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА УТВРДЕНИ НА НАЦИОНАЛНО И МЕЃУНАРОДНО НИВО

Основните принципи за заштита на животната средина се поставени со **Уставот на Република Македонија** како највисок правен документ во земјата. Уставот пропишува дека еден од основните принципи на фундаменталните вредности е регулација и хуманизација на просторот и заштитата и унапредувањето на животната средина и природата. Исто така, една од основните слободи и човекови права е правото на чиста и здрава животна средина, но тоа е исто така, обврска на граѓаните да ја унапредуваат и заштитуваат животната средина, додека земјата е должна да обезбеди услови за остварување на ова загарантирано право на граѓаните (Член 43).

Водена од овие уставни одредби, Република Македонија поактивно аплицира за механизми за интеграција на прашањата поврзани со животната средина во сите секторски политики. Основните цели на воспоставување на функционален и ефикасен национален систем за управување со животната средина се поврзани со:

- Продолжување на процесот на приближување кон политиките на ЕУ во областа на животната средина;

- Интеграција на политиката за заштита на животната средина во другите секторски политики;
- Зајакнување на административните капацитети, потребни за ефикасно управување со заштита на животната средина;
- Обезбедување платформа за ефикасна имплементација и спроведување на барањата за заштита на животната средина преку зајакнување на капацитетите за ефикасно управување со животната средина на сите нивоа на управување и преку обезбедување на тесна соработка помеѓу надлежните органи на хоризонтално и вертикално ниво;
- Поттикнување на индустријата, давателите на услуги и другите субјекти во областа на животната средина, кон поголема одговорност за заштитата на животната средина;
- Решавање на проблемите на животната средина кои се од национално значење;
- Зголемување на степенот на исполнување на обврските, кои произлегуваат од регионалните и глобалните договори, во областа на животната средина;
- Последно, но не и најмалку важно, е зголемување на нивото на инвестиции во животната средина за постигнување на стандардите на ЕУ;

Специфични цели за заштита на животната средина:

- Подобрување на квалитетот на животот и здравјето и зголемување на животниот стандард;
- Подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на емисиите на стакленички гасови;
- Заштита и подобрување на квалитетот на водата и на почвата;
- Заштита и унапредување на биолошката разновидност и природното наследство;
- Заштита на карактеристиките на пределот;
- Заштита на материјалните добра;
- Заштита и унапредување на културното наследство.

7.1 Цели на Стратегиската оцена на животната средина

Целите на заштитата на животната средина се изразени преку целите на стратегиска оцена на животната средина. Употребата на целите за заштита на животната средина е вообичаен метод при спроведување на СОЖС, со цел да се оцени дали развојот на Стратегијата е во насока на поставените цели. Целите за заштита на животната средина беа развиени во фазата на утврдување на обемот, посебно за секоја тема од СОЖС. Целите на стратегиската оцена на животната средина се прикажани преку статусот на: населението, здравјето на човекот, биолошката разновидност, водата, воздухот, почвата, природното и културното наследство, материјалните добра, пределот и интеракцијата помеѓу нив.

Табела 2 Врска меѓу целите на СОЖС и целите на Стратегијата

СОЖС област	Цели на СОЖС	Специфични цели на СОЖС	Поврзаност на целите на СОЖС со целите и насоките на Стратегијата	Индикатори на СОЖС
Биолошка разновидност	Заштита и унапредување на биолошката разновидност	-Зголемување на јавната свест за вредностите на биолошката разновидност, одржливото користење и придобивките од биолошката разновидност и екосистемските услуги, -Подобрување на состојбата со биолошката разновидност преку заштита на екосистемите/ живеалиштата и видовите, -Подобрување на постојните деградирани живеалишта и нивна ревитализација, -Намалување на притисоците и заканите врз биолошката разновидност, -Интегрирање на биолошката разновидност во општите и секторските политики на државата, -Воспоставување на комплексен мониторинг на биолошката разновидност (видови, живеалишта, екосистеми, значајни подрачја).	-Усогласување на националното со законодавството на ЕУ за животна средина и климатски промени, -Воспоставување на заштитени подрачја од национална, европска и меѓународна важност и нивна функционална поврзаност, -Одржување на сегашната состојба на биолошката разновидност и унапредување на статусот на биолошката разновидност преку ефективна имплементација на сите други стратегии, -Одржливо управување со шумите, нивна инвентаризација и сертификација, -Воспоставување интегриран систем за мониторинг во животната средина и информативен систем, -Поттикнување на учеството на јавноста во донесувањето одлуки во секторот за животна средина и климатски промени, -Одржливо управување со речните сливови и подобрување на квалитетот на водата.	-Степен на усогласеност на националното со законодавството на ЕУ, -Трендови во интегрирање на вредностите на биолошката разновидност и екосистемските услуги во секторските и развојните политики на државата, -Подготвена програма за мониторинг на природни живеалишта и видови во Македонија и воспоставен мониторинг, -Тренд на мрежата на заштитени подрачја (број и површина на ЗП), -Број на изработени планови за управување со заштитени подрачја, -Трендови во инвентаризацијата и сертификацијата на шумите, -Достапни податоци од мониторинг на биолошката разновидност и останатите медиуми и области од животната средина, -Тренд на имплементација на мерки за адаптација кон климатските промени.
Население и здравје на луѓето	Унапредување на животните услови на населението	-Подобрување и заштита на здравјето на луѓето, -Подобрување на квалитетот на живот	-Усогласување на националното со законодавството на ЕУ за животна средина и климатски промени,	-Степен на усогласеност на националното со законодавството на ЕУ, -Број на кампањи и обуки за

		на луѓето.	<ul style="list-style-type: none">-Воспоставување интегриран систем за мониторинг во животната средина и информативен систем,-Поттикнување на учеството на јавноста во донесувањето одлуки во секторот за животна средина и климатски промени,-Воспоставување на институционални капацитети и инфраструктура за регионално управување со отпад,-Одржливо управување со речните сливови и подобрување на квалитетот на водата,-Изградба на современи системи за водоснабдување,-Подобрување на квалитетот на воздухот,-Намалување на емисии од индустриските капацитети,-Соодветно управување со хемикалиите,-Намалување на нивоата на бучава во животната средина,-Изработка на сеопфатна стратегиска и правна рамка за координирана акција за климата.	<ul style="list-style-type: none">подигнување на јавната свест за следење на состојбата во животната средина и учество во донесување одлуки,-Тренд на општествена одговорност,-Достапни податоци од мониторинг за сите медиуми и области во животната средина,-Трендови на загадување во медиумите од животната средина,-Број на изградени системи за третман на отпадни води, отпад и емисии во воздух,-Тренд на емисии на стакленички гасови,-Број на издадени А и Б ИСКЗ дозволи,-Број на изработени планови и програми за заштита на водите, воздухот, биолошката разновидност, за управување со отпад, бучава, хемикалии,-Тренд на меѓусекторска соработка за прашања од различни секторски области,-Тренд на зајакнати институционални капацитети на државно и локално ниво,-Стапка на вработеност и животен стандард,-Стапка на заболувања.
Вода	Заштита и унапредување на состојбата со водите	<ul style="list-style-type: none">-Достапност до доволно количество квалитетна вода,-Одржливо управување и користење на водните ресурси,-Заштита, зачувување и подобрување на состојбата на крајбрежното	<ul style="list-style-type: none">-Усогласување на националното со законодавството на ЕУ,-Одржливо управување со речните сливови и подобрување на квалитетот на водата,-Заштита и подготвеност за	<ul style="list-style-type: none">-Степен на усогласеност на националното со законодавството на ЕУ,-Број на изработени планови за управување со речните сливови,-Број на изградени системи за водоснабдување и третман на отпадни

		<p>земјиште, водните екосистеми и на екосистемите зависни од вода и заштита на здравјето на луѓето,</p> <p>-Намалување на штетните испуштања и постепено елиминирање на емисиите на опасни материи и супстанции во водите.</p>	<p>постапување со поплави,</p> <p>-Изградба на системи за собирање и третман на отпадни води,</p> <p>-Изградба на современи системи за водоснабдување,</p> <p>-Воспоставување интегриран систем за мониторинг во животната средина и информативен систем,</p> <p>-Воспоставување на институционални капацитети и инфраструктура за регионално управување со отпад, спроведување на мерки за другите типови отпад, затворање депонии и решавање на проблемот со историското загадување,</p> <p>-Намалување на емисиите од индустриските капацитети,</p> <p>-Соодветно управување со хемикалиите,</p> <p>-Изработка на сеопфатна стратегиска и правна рамка за координирана акција за климата.</p>	<p>води,</p> <p>-Број на системи за заштита од поплави и тренд на поплави,</p> <p>-Достапни податоци од мониторинг на површински и подземни води,</p> <p>-Тренд на одржани водни живеалишта,</p> <p>-Тренд на загадување во медиумите од животната средина,</p> <p>-Број на затворени и ревитализирани депонии,</p> <p>-Број на издадени А и Б ИСКЗ дозволи,</p> <p>-Тренд во употребата на хемикалии,</p> <p>-Тренд на имплементација на мерки за адаптација кон климатските промени.</p>
Почва	<p>Заштита и подобрување на квалитетот на почвата</p>	<p>-Заштита на почвата од деградација и губење на нејзината плодност;</p> <p>-Заштита на геоморфолошките вредности на почвата;</p> <p>-Заштита од загадување.</p>	<p>-Усогласување на националното со законодавството на ЕУ,</p> <p>-Одржливо управување со шумите,</p> <p>-Воспоставување на институционални капацитети и инфраструктура за регионално управување со отпад и решавање на проблемот со историското загадување,</p> <p>-Одржливо управување со речните сливови и подобрување на квалитетот на водата,</p>	<p>-Степен на усогласеност на националното со законодавството на ЕУ, во делот на управување со почвите,</p> <p>-Трендови на ерозивни појави,</p> <p>-Број на изработени планови за управување со речните сливови,</p> <p>-Број на изградени системи за третман на отпадни води,</p> <p>-Број на системи за заштита од поплави и тренд на поплави,</p>

			<ul style="list-style-type: none">-Намалување на емисиите од индустриските капацитети,-Соодветно управување со хемикалиите,-Изработка на сеопфатна стратегиска и правна рамка за координирана акција за климата.	<ul style="list-style-type: none">-Број на изградени системи за третман на отпад и емисии во воздух,-Број на затворени и ревитализирани депонии,-Број на издадени А и Б ИСКЗ дозволи,-Тренд на имплементација на мерки за адаптација кон климатските промени.
Воздух и клима	Подобрување на квалитетот на воздухот и намалување на емисиите на стакленички гасови	<ul style="list-style-type: none">-Одржување и подобрување на квалитетот на воздухот,-Ограничување на загадувањето на воздухот до нивоа кои не ги загрозуваат природните системи,-Ограничување на емисиите на воздух во согласност со стандардите за квалитет на воздухот,-Намалување на емисиите на стакленички гасови во сите сектори;-Намалување на причините и последиците од климатските промени.	<ul style="list-style-type: none">-Усогласување на националното со законодавството на ЕУ,-Подобрување на квалитетот на воздухот,-Намалување на емисиите од индустриските капацитети,-Одржливо управување со шумите,-Воспоставување на институционални капацитети и инфраструктура за регионално управување со отпад,-Одржливо управување со речните сливови и подобрување на квалитетот на водата,-Соодветно управување со хемикалиите,-Изработка на сеопфатна стратегиска и правна рамка за координирана акција за климата.-Воспоставување интегриран систем за мониторинг во животната средина и информативен систем,-Поттикнување на учеството на јавноста во донесувањето одлуки во секторот за животна средина и климатски промени.	<ul style="list-style-type: none">-Степен на усогласеност на националното со законодавството на ЕУ за заштита и квалитет на воздухот,-Достапни податоци од мониторинг на воздухот и инвентарот на стакленички гасови,-Изработени планови и програми за заштита на воздухот и редуција на емисиите,-Број на изградени системи за третман на отпад и емисии во воздух,-Тренд на емисии на стакленички гасови,-Број на издадени А и Б ИСКЗ дозволи,-Тренд на употребата на хемикалии,-Тренд на ублажување на последиците од климатските промени.

Материјални добра	Заштита на материјалните добра	<ul style="list-style-type: none">-Изградба, заштита и подобрување или санација на системите за водоснабдување, третман на отпадни води,-Одржливо управување со отпадот (користење на природните ресурси и материјални добра),-Подобрување и ефикасно користење на постојната инфраструктура.	<ul style="list-style-type: none">-Изградба на системи за собирање и третман на отпадни води,-Изградба на современи системи за водоснабдување,-Изградба на инфраструктура за регионално управување со комунален отпад и спроведување на мерки за другите типови отпад.	<ul style="list-style-type: none">-Број на системи за заштита од поплави и тренд на поплави,-Број на изградени системи за водоснабдување и третман на отпадни води,-Тренд на загадување во медиумите од животната средина,-Тренд на одржливо искористување на природните ресурси,-Тренд на изградена инфраструктура и имплементирани мерки за заштита на животната средина и ублажување на климатските промени,-Број на издадени А и Б ИСКЗ дозволи.
Културно наследство	Заштита и унапредување на културното наследство	<ul style="list-style-type: none">-Зачувување и подобрување на историските градби, археолошки наоѓалишта и други важни културни локалитети.	<ul style="list-style-type: none">-Во Стратегијата не се предвидени директни активности за заштита и унапредување на културното наследство.Со имплементација на мерките за подобрување на состојбата со воздухот, водите и отпадот ублажувањето на ефектите од климатските промени ќе се постигне заштита на културното наследство, кое е ранливо на ефектите од климатските промени.	<ul style="list-style-type: none">-Тренд на имплементација на мерки за ублажување на климатските промени.

8 ВЕРОЈАТНИ ЗНАЧАЈНИ ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА И МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ

Потенцијалните влијанија врз животната средина и социјалните аспекти кои може да бидат предизвикани со имплементација на Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени ќе потекнуваат од имплементација на активностите од акциониот план, со кои се предвидува постигнување на целите за заштита на животната средина и ублажување на климатските промени.

Влијанијата може да се разгледуваат од аспект на негативни влијанија и од аспект на идни придобивки, односно позитивни влијанија.

Извештајот за стратегиска оцена на животната средина ги зема предвид влијанијата врз сите медиуми и области на животната средина и социо-економските придобивки, но од генерален аспект.

Евидентно е дека имплементацијата на планските активности ќе придонесе за подобрување на состојбата со животната средина и климатските промени. Треба да се истакне дека голем број од нив имаат индикативен карактер и даваат насоки за дополнителни истражувања и развивање мерки, кои треба дополнително да се разработат на ниво на специфични стратегии, планови, програми и проекти. Дел од нив имаат и регулаторен карактер, пред се заради динамиката на релевантните случувања на национално и меѓународно ниво, како и големата несигурност поврзана со процесот на приближувањето националното до законодавството на ЕУ.

За дел од планираните активности, дополнително ќе се води постапка за подетална оцена на влијанијата врз животната средина во извештаите за стратегиска оцена на ниво на специфична планска документација или на ниво на проект низ студиите за оцена на влијанијата врз животната средина или елаборатите за заштита на животната средина за секој проект/објект поединечно, како и преку дозволите за интегрирано спречување и контрола на загадувањата.

Влијанијата врз специфичните медиуми и области од животната средина, климатските промени и социо-економските аспекти поврзани со нив, ќе бидат елиминирани или подобрени, доколку при имплементација на Стратегијата и предложените активности од кои дополнително ќе произлезат конкретни проекти, бидат земени предвид мерките дефинирани во Извештајот за Стратегиска оцена на животната средина, како и мерките кои ќе бидат дадени во поединечните извештаи за СОЖС на ниво на специфична планска документација.

Влијанијата врз медиуми од животната средина и социо-економските аспекти кои ќе произлезат со имплементација на активностите за исполнување на целите за заштита на животната средина и климатските промени и мерките за намалување на влијанијата се прикажани во следните табели.

8.1 Влијанија предизвикани од имплементација на Стратегијата и мерки за намалување

СЕКТОР ХОРИЗОНТАЛНО ЗАКОНОДАВСТВО								
Главна цел	Да се обезбеди пристап до поголем број податоци од областа на животната средина за сите засегнати страни, вклучувајќи ја и јавноста, со што ќе се поттикне учеството на јавноста во донесувањето одлуки во секторот за животна средина и климатски промени.							
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Целосна усогласеност на законодавството, со приоритет на Директивата за штети во животната средина, • Воспоставен ефикасен систем на просторни податоци преку GEOPORTAL (Директивата INSPIRE), • Добро развиен Информативен систем за животна средина, кој овозможува лесна размена и пристап до информации за животната средина, • Ефективен систем на спроведување на законодавството, преку ефикасен инспекциски надзор и судска постапка, • Воспоставен интегриран систем за мониторинг во животната средина. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За постигнување на горенаведените цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.1 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Поддршка во процесот на пристапување кон ЕУ во областа животна средина. Оваа мерка опфаќа активности за изработка на плански документи кои ќе дадат долгорочна рамка за планирање на инвестициите во животната средина, нивното управување и воспоставување на административна структура подготвена да ги води преговорите и да ги преземе обврските од членство во ЕУ.</p> <p>За постигнување на целите, предвидени се активности како: усогласување на законодавството во животната средина, идентификување и изработка на посебни планови за имплементација на директивите за кои ќе се бараат транзициони периоди со проектна низа, проценка на трошоците и утврдување на финансиските инструменти за имплементација на директивите (директива за урбани отпадни води, вода за пиење, за депонии, индустриски емисии, испарливи органски соединенија и инфраструктура за просторни информации), изработка на стратегијата за инвестиции и финансирање во животната средина која ќе ги сумира сите резултати од посебните планови за имплементација на директивите, управување со проекти-зајакнување на административниот систем, воспоставување процедури за планирање на проекти, подготвување и спроведување на проекти, зајакнување на капацитетите за управување со фондовите, изработка на план за развој на институционалните капацитети за управување со животната средина и поддршка на политики.</p> <p>Исто така, во акциониот план предвидена е Мерка 1.5 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Преземање мерки и активности за зајакнување на капацитетите за управување со информативните и мониторинг системи и пристап до информации. Оваа мерка опфаќа активности во насока на подобрување на состојбата со собирање и размена на информации од областа на животната средина, како и пристап до информации и зајакнување на капацитетите за користење на овие информации во процесот на донесување одлуки. За постигнување на целите, оваа мерка предвидува активности како изработка и/или надградување на програмите за мониторинг во</p>							

	<p>приоритетни области на животната средина во согласност со барањата на ЕУ, надградување на информативниот систем за животна средина за сите медиуми во животната средина и воспоставување на ефикасен систем на просторни податоци преку GEOPORTAL.</p> <p>Усогласувањето на хоризонталното законодавство ќе допринесе за целосно воспоставување на механизми за одговорност за штети во животната средина. Транспонирањето на директивите ќе воведат нови кривични дела во националното законодавство, ќе го покрене прашањето за историското загадување, што е обврска на Владата на Република Македонија и ќе ја утврди одговорноста на постојните оператори. Исто така, ќе допринесе за воспоставување инфраструктура за пласирање на просторни информации и мониторинг во животната средина, односно надоградување на програмата за мониторинг, обезбедување ефикасен информативен систем за координација на националната база на податоци за состојбата во животната средина. Истовремено, усогласувањето на хоризонталното законодавство ќе наметне зајакнување на административните капацитети на централно и локално ниво за спроведување пакетот директиви, особено во однос на инспекцискиот надзор, водење проекти и водење на процедурите кои произлегуваат од Директивата за ОВЖС. Овој пакет директиви ќе овозможи добивање на податоци за животната средина, правејќи ги достапни за јавноста и вклучување на јавноста во процесот на донесување одлуки.</p> <p>Со имплементација на споменатите активности ќе се постигне значително подобрување на состојбата во сите медиуми и области од животната средина, како и здравјето и благосостојбата на населението.</p> <p>Реализацијата на овие активности ќе отвори можности за вработување и подобрување на социјалниот статус на населението.</p> <p>Меѓутоа, имплементацијата на овие активности може негативно да влијаат врз бизнис секторот изразено преку зголемени давачки и трошоци кои може да ги наметне новата или изменетата законска легислатива. Измените во правната рамка ќе наметнат интервенции во секторските политики кои може да предизвикаат промени во постојните стратешки плански документи кои може пак негативно да се одразат врз економскиот развој на државата.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none">• Зајакнување на меѓусекторска соработка и усогласување на правната рамка и стратешките определби меѓу секторите,• Активно вклучување на сите заинтересирани страни во постапката на изработка на правните акти и стратешките и плански документи,• Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност на државно и локално ниво за имплементација на предвидените активности,• Зајакнување на институционалните и техничките капацитети за ефикасно воспоставување на мониторинг на површински и подземни води, биолошка разновидност, бучава и воздух,• Зајакнување на институционалните капацитети за инспекциски надзор и извршување на национално и локално ниво, управување со податоци и известување,• Подигнување на јавната свест за учество на јавноста во донесување одлуки во областа на животната средина, како и начинот за пристап до информации за животната средина,• Подигнување на јавната свест за одлуките кои треба да се донесат во однос на целосно усогласување на националната со ЕУ легислативата и нејзина примена, особено на онаа која се однесува на штети во животната средина.

СЕКТОР ОТПАД								
Главна цел	Воспоставување на институционален капацитет и соодветна инфраструктура за управување со регионален комунален отпад и спроведување на мерки за другите типови отпад.							
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Целосна усогласеност на законодавството, • Воспоставување регионални центри за управување со отпад во сите региони преку донесување и спроведување на регионални планови за управување со отпад, • Донесување планови за управување со посебните текови отпад и реализирање на утврдените мерки, • Утврдување листа на инфраструктурни проекти, во кои се содржани добро планирани мерки за изградба на нови и затворање на неусогласени депонии, како и за изградба на инфраструктура за собирање, селектирање и рециклирање на отпадот во регионалните системи за управување со отпад и намалување на биоразградливиот отпад, • Воспоставување систем на управување со опасен отпад. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.3 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Преземање на мерки и активности во областите каде е потребно значителна промена во постапувањето, односно спроведувањето на законодавството. Оваа мерка вклучува активности кои имаат за цел да го подобрат спроведувањето на законодавството во приоритетните области. Секторот отпад е вклучен и во групата 2-Инвестиции во животната средина (2014-2020-Мерки за поддршка и спроведување на директни инвестиции во животната средина, кои најмногу ќе бидат фокусирани во областите за управување со води и отпад за приоритетни проекти, утврдени врз основа на критериуми за оценка на приоритетноста. Исто така, во оваа група се предвидени активности за отстранување на историското загадување во Република Македонија, односно отстранување на историското загадување од депонирањето на HCH-изомери и жива во Охис.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на животната средина од секторот отпад, предвидени се активности кои вклучуваат транспонирање на Рамковната директива за отпад, ревидирање на националните плански документи, изработка на регионални планови за управување со отпад и планови за постапување со посебни видови отпад, физибилити студии и техничка документација за инфраструктурни проекти за управување со отпад, воспоставување на интегриран систем за управување со отпад, како и подготовка на план за депонии кои треба да бидат затворени и отстранување на историските загадувања.</p> <p>Имплементацијата на овие мерки ќе допринесе за воспоставување модерен интегриран систем за управување со отпад кој ќе се темели на принципите за хиерархија на управување со отпадот, утврдена со Рамковната директива за отпад и општите начела за заштита на</p>							

	<p>животната средина, со што ќе се постигне заштита и подобрување на медиумите и областите од животната средина. Со затворањето на нерегулираните депонии, отстранувањето на историското загадување и воведувањето системи за управување со опасен отпад, ќе се решат и надминат долгогодишните проблеми со загадувањето, ризиците и заканиите врз медиумите од животната средина и здравјето на населението. Со воспоставување на интегриран систем за управување со отпад ќе се постигне одржливо управување со отпадот, односно повторно искористување на корисните вредности на отпадот преку рециклирање и преработка, намалување на сировините и енергенсите, намалување на површините за отстранување на отпадот и сл. Интегрираното управување со отпад ќе допринесе за намалување на стакленичките гасови од овој сектор и ублажувањето на климатските промени, што позитивно ќе влијае врз сите медиуми и области од животната средина, идентификувани како ранливи на климатските промени.</p> <p>Имплементацијата на инфраструктурните проекти за управување со отпад може да предизвика негативни влијанија врз медиумите и областите од животната средина на локално ниво и интензитетот на истите ќе зависи од изборот на локација, чувствителните рецептори, оперирањето и одржувањето на капацитетите и развојните активности во областите каде истите ќе се градат. Овие влијанија подетално ќе се разгледуваат на ниво на конкретна планска/проектна документација во извештаите за СОЖС и студиите за ОВЖС.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за директни позитивни социо-економски влијанија кај населението, односно ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Но, реализацијата на дел од активностите може да предизвика и негативни влијанија од економски аспект, изразени преку дополнителни финансиски оптоварувања за населението, изразени преку зголемени давачки, односно такса која ќе ја наметне регионалниот систем за управување со отпад, како и останатите системи за управување со разни фракции отпад.</p> <p>Исто така, овие активности може негативно да влијаат врз бизнис секторот, изразени преку зголемени давачки за подготовка на документација и управување со отпад, кои може да ги наметне изменетата законска регулатива.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none">• Креирање правни и институционални капацитети за имплементација на предвидените активности,• Зајакнување на човечките ресурси и капацитети во јавниот и приватниот сектор за интегрирано управување со отпадот,• Подигнување на јавната свест за придобивките од воведување и целосно спроведување на интегриран систем за управување со отпад на национално, регионално и локално ниво,• Воведување на модерен систем за управување со отпад, со примена на ефикасни и исплатливи техники за третман на отпадот, прифатлив од сите заинтересирани страни на национално, регионално и локално ниво,• Изборот на локации за поставување инфраструктурни капацитети за управување со отпад да се темели на детални испитувања и анализи со цел да се избегнат негативните влијанија врз чувствителните медиуми и области од животната средина и здравјето на населението,• Активно вклучување на сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки и прифаќање на предвидените решенија за управување со разни фракции отпад.• Имплементација на процедурите за СОЖС и ОВЖС на ниво на конкретна планска/проектна документација,• Зајакнување на институционалните капацитети на Управата за животна средина и инспекциските служби (на централно и локално

	ниво).
--	--------

СЕКТОР ВОДИ

Главна цел	Воспоставување на управување со речни сливови и подобрување на состојбата на животната средина и зачувување на човековото здравје преку подобрување на квалитетот на водата.
-------------------	--

Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> Завршување на транспонирањето на европското во домашното законодавство, Завршување на ПУРС, што подразбира и идентификување на програми и мерки, Воспоставување на сеопфатен мониторинг систем на водите усогласен со барањата на Рамковната директива за води, Воспоставување на систем за процена, заштита и подготвеност за постапување со поплави и изработка на Планови за управување со ризик од поплави, Зголемување на степенот на инвестиции во однос на бруто домашниот приход преку изградба на системи за собирање и третман на отпадни води, Обезбедување на здрава вода за пиење за населението, преку изградба на современи системи за водоснабдување (реконструкција на постојните) и воспоставени механизми за спроведување на начелото „загадувачот плаќа“.
-----------------------	--

Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти

Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+

Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.2 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Имплементација на законодавството во областите каде се потребни значителни промени во апроксимацијата. Оваа мерка опфаќа активности кои имаат за цел да го забрзаат процесот на транспозиција и имплементација на европското во националното законодавство, особено во областите каде поставување на транзициони периоди не се можни или се многу ограничени, како и да го подржат спроведувањето на законодавството во оние области каде е потребно да се направат значителни промени во постапувањето. Исто така, секторот води е вклучен и во групата 2-Инвестиции во животната средина (2014-2020)-Мерки за поддршка и спроведување на директни инвестиции во животната средина кои најмногу ќе бидат фокусирани во областите на управување со води и отпад за приоритетни проекти, утврдени врз основа на критериуми за оцена на приоритетноста.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на водите, предвидени се активности кои вклучуваат изработка на планови за управување со речните сливови, изработка на планови за управување со ризик од поплави во согласност со ЕУ директивите за води и проценка и управување со ризик од поплави, зајакнување на административните капацитети за управување со водите преку телата за управување со речните сливови, физибилити студии и техничка документација за инфраструктурни проекти, односно изградба на системи за третман на</p>
--	--

	<p>урбани отпадни води и системи за водоснабдување.</p> <p>Изработката на плановите за управување со речните сливови и плановите за заштита од поплави со мерки за имплементација и изградбата на пречистителните станици за третман на урбани отпадни води и системи за водоснабдување ќе допринесат за имплементација на барањата од Рамковната директива за води, Директивата за вода за пиење и Директивата за урбани отпадни води со што ќе се постигне заштита на површинските и подземните води, ќе се постигне „добар статус“ на водите, ќе се воспостави мониторинг, ќе се постигнат граничните вредности на емисии и стандардите за квалитет на водите, управување со квалитетот и квантитетот на водите, ќе се избегнат ризиците од поплави, ќе се постигне економско вреднување на водните ресурси и пред се ќе се обезбеди квалитетна и здрава вода за пиење. Со имплементација на овие мерки индиректно ќе се подобри здравјето на населението, состојбата со почвите, биолошката разновидност, квалитетот на воздухот и ублажување на климатските промени.</p> <p>Спроведувањето на инфраструктурните проекти, заради имплементација на планираните цели и мерки, може да предизвикаат негативни влијанија врз медиумите и областите од животната средина на локално ниво и интензитетот на истите ќе зависи од изборот на локацијата за нивно поставување, чувствителните рецептори, оперирањето и одржувањето на капацитетите и развојните активности во областите каде истите ќе се градат. Овие влијанија подетално ќе се разгледуваат на ниво на конкретна планска/проектна документација во извештаите за СОЖС и во документите за ОВЖС, студии/елаборати.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за директни позитивни социо-економски влијанија кај населението, односно ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата. Но, реализацијата на активностите може да предизвика и негативни влијанија од економски аспект, изразени преку дополнителни финансиски издатоци кај населението, изразени преку зголемени давачки во вид на такси/надоместоци за користење на водите и третман на урбаните отпадни води и сл. Исто така, плановите за управување со речните сливови може да предизвикаат преиспитување или укинување на одредени концесии, забрана за вршење дејности и сл. на локации кои во планот се оценети како чувствителни и сл.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none">• Подигнување на јавната свест за вредноста на водните ресурси и придобивките од одржливо искористување,• Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност за управување со водните ресурси,• Интегриран процес на планирање, транспарентен процес на анализа и одлучување, работење во партнерство со други регулаторни тела, поттикнување активност и рано вклучување на поголем број на засегнати страни,• Примена на ефикасни и исплатливи технологии за третман на отпадните води,• Избраните системи за третман на отпадните води да бидат прифатливи од сите заинтересирани страни и истите да ги вклучат во институционалните, правните и финансиските рамки на национално, регионално и локално ниво.• Изборот на локации за поставување на системите за водоснабдување и третман на отпадни води да се темели на детални испитувања и анализи со цел да се избегнат негативните влијанија врз чувствителните медиуми и области од животната средина и здравјето на населението,• Активно вклучување на сите заинтересирани страни во процесот на донесување одлуки и прифаќање на предвидените решенија за водоснабдување и третман на отпадните води,

	<ul style="list-style-type: none"> • Имплементација на процедурите за СОЖС и ОБЖС на ниво на конкретна планска/проектна документација. • Зајакнување на институционалните, технички и финансиски капацитети за мониторинг и спроведување на инспекциски надзор.
--	---

СЕКТОР ВОЗДУХ

Главна цел	Да се подобри квалитетот на воздухот во Република Македонија со цел да се подобри здравјето на сите граѓани.
-------------------	--

Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Ефективен и функционален систем на мониторинг на загадувачките супстанции во воздухот и информативен систем за управување со податоците за воздух, • Спроведување на мерките дефинирани во планските документи, со цел постигнување на граничните вредности за квалитет на воздухот, • Зајакнување на административните капацитети, поради потребата од интегриран пристап за справувањето со предизвиците за квалитет на воздухот, • Континуирани активности за подигнување на јавната свест за улогата на квалитетот на воздухот во социо-економските домени и човековата благосостојба, • Намалување на емисиите на загадувачките супстанции во воздух, во согласност со проекциите наведени во Националната програма за постепена редукција на загадувачките супстанции во воздухот, • Целосна усогласеност на законодавството и постигнување на стандардите за постапување со бензин на терминалите, бензинските станици и подвижните терминали.
-----------------------	--

Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти

Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+

Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.4 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Преземање мерки и активности за транспозиција и имплементација во други области (2015-2020), која опфаќа активности што имаат за цел да го подобрат спроведувањето на законодавството во другите области од животната средина.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на воздухот, предвидени се активности кои вклучуваат изработка на Национален план за заштита на воздухот и ревидирање на Националната програма за постепена редукција на емисиите.</p> <p>Изработката на горенаведените планови ќе претставува основа за преземање акции за заштита на квалитетот на воздухот во даден временски период и исполнување на барањата од директивите за квалитет на горивата, моторите на возилата, испарливите органски соединенија, емисиите од индустријата, како и редукција на емисиите кои не се дел од овие директиви. Мерките и активностите кои ќе произлезат од овие планови ќе бидат во тесна корелација со планските документи од областа на енергетиката, економијата, индустријата,</p>
--	--

	<p>останатите сектори во животната средина, климатските промени и сл.</p> <p>Активностите кои ќе произлезат од планските документи за заштита на воздухот и намалување на емисиите, ќе допринесат за подобрување на состојбата со квалитетот на воздухот, ублажување на климатските промени, подобрување на квалитетот на почвите и водите, биолошката разновидност, како и подобрување на здравјето на населението и квалитетот на живот.</p> <p>Барањата на директивите преточени во конкретни мерки ќе значат преземање мерки за намалување на емисиите кои потекнуваат од употребата на ниско квалитетни горива, употреба на стари возила, технолошки процеси, односно контрола, управување и намалување на емисиите од индустриските и останатите сектори, кои моментално претставуваат закана за квалитетот на животната средина и здравјето на населението, а исто така истите се сметаат за главни извори на стакленички гасови кои влијаат врз климатските промени.</p> <p>Исполнувањето на барањата од директивите кои ќе се дефинираат во Планот и Програмата ќе значи преземање мерки за подобрување на индустриските процеси, примена на најдобри достапни практики и мерки за почисто производство, намалување на потрошувачката на сировини, енергенси и генерирање на помали количини на отпад што е главен предуслов за одржлив развој во сите сектори, како и производство на високо квалитетни производи што ќе гарантира подобар пласман на пазарот.</p> <p>Врз основа на горенаведеното може да се заклучи дека сите идни активности кои ќе водат кон подобрување на квалитетот на воздухот, ќе допринесат за подобрување на здравствената состојба на населението и намалување на заболувањата и зголемување на животниот век на населението.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Мерките и активностите со кои ќе се постигнат барањата од директивите значи инвестиција која мора да биде поддржана од државниот буџет доколку не се обезбеди странска финансиска помош, а исто така може да предизвикаат негативни влијанија од економски аспект кај граѓаните, бизнис секторот, како резултат на:</p> <ul style="list-style-type: none">• Финансиски издатоци за постигнување на барањата на директивите преку директни инвестирања во опрема, материјали, кадар, изработка на проекти и документација и сл.,• Затворање на фабрики, технолошки процеси, кои нема да ги исполнат барањата од ИСКЗ дозволите за квалитет на воздух, во дадениот рок или нема да ги задоволат зададените емисиони прагови,• Производството на високо квалитетни горива што може да предизвика зголемување на цената на горивата што ќе има негативни финансиски импликации кај граѓаните и бизнис секторот,• Имплементацијата на директивите за контрола на моторите кај возилата што ќе значи замена на старите возила со нови или ставање на истите надвор од употреба што ќе има негативни финансиски импликации кај граѓаните и бизнис секторот, <p>Зголемувањето на финансиските трошоци може да доведе до затворање на капацитети, намалување на производниот капацитет, намалување на бројот на работници, намален животен стандард кај граѓаните и сл.</p>
Мерки за намалување на	<ul style="list-style-type: none">• Имплементација на барањата од директивите за квалитет на горивата, возилата (патен и непатен сообраќај), испарливи органски соединенија ИОС, како и директивите за емисии од индустријата преку конкретни активности,

влијанијата	<ul style="list-style-type: none"> • Воспоставување на ефективна институционална и организациона рамка за заштита на воздухот, • Комплетирање на мониторинг мрежата на територијата на Република Македонија и мерење на поголем број релевантни параметри, односно континуирано мерење на тешки метали и органски супстанции, • Идентификување на жешки точки (hot spots) во животната средина и подготовка на планови за квалитет на воздухот или краткорочни акциски планови за подобрување на квалитетот на воздухот во зони каде што не се исполнети стандардите за квалитет на воздухот, • Креирање база на податоци за состојбите на квалитетот на воздухот на територијата на Република Македонија, • Зајакнување на капацитетите за употреба на дисперзионо моделирање и подготовка на емисионен инвентар, • Зајакнување на капацитетите за управување со податоци и известување, • Зајакнување на капацитетите за оцена на влијанијата на квалитетот на воздухот врз здравјето на населението, • Имплементацијата на Протоколите кон CLRTAP - Конвенцијата за прекуграничен пренос на загадувањето, • Зајакнување на институционалните, технички и финансиски капацитети за мониторинг и спроведување на инспекциски надзор.
--------------------	--

СЕКТОР ПРИРОДА И БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ								
Главна цел	Да се промовира воспоставувањето на заштитени подрачја од национална, европска и меѓународна важност и нивна функционална поврзаност, со цел да одржи сегашната состојба на биолошката разновидност и да се промовира унапредувањето на статусот на биолошката разновидност преку ефективна имплементација на сите други стратегии.							
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Усогласување на националното законодавство со законодавството на ЕУ од областа на заштитата на природата, преку измени и дополнувања на Законот за заштита на природата и изработка на подзаконски акти, • Идентификувани значајни подрачја за заштита и зачувување како дел од мрежата Натура 2000, • Воспоставена административна структура за Натура 2000, преку донесени планови за управување со заштитени подрачја и ефикасен систем за финансирање и развој на мрежата Натура 2000, • Воспоставен мониторинг на природните живеалишта и на строго заштитени и заштитени диви видови во Република Македонија. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+
Опис на влијанијата врз животната	За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.2 од групата Техничка помош (2014-2020)-Имплементација на законодавството во областите каде се потребни значителни промени во апроксимацијата. Оваа мерка опфаќа							

средина и социјалните аспекти	<p>активности кои имаат за цел да го забрзаат процесот на транспозиција и имплементација во областите каде транзициони периоди не се можни или се многу ограничени и да го поддржат спроведувањето на законодавството во оние области каде е потребно да се направат значителни промени во постапувањето.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на природата и биолошката разновидност, предвидени се активности за идентификување на значајни подрачја за зачувување, кои во целост ќе ги опфатат автохтоните видови и живеалиштата, излистани во Анекс I и живеалиштата за видовите од Анекс II, имплементација на процесот за развој на еколошката мрежа Натура 2000 и нивна функционална поврзаност, подготовка на планови за управување со заштитени подрачја, воведување мониторинг на природни живеалишта и видови во Македонија и утврдување на заштитените видови во Македонија.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за повисок степен на заштита на биолошката разновидност, вредна за зачувување на национално, европско и меѓународно ниво. Плановите за управување со заштитените подрачја и воспоставувањето на мрежата на заштитени подрачја Натура 2000 ќе допринесат за заштита на биолошката разновидност и подобрување на екосистемските услуги, а исто така ќе допринесат и за подобрување на состојбите во останатите медиуми и области во животната средина и здравјето на населението, бидејќи заштитата и управувањето со овие подрачја ќе наметне нов начин на користење на земјиштето, контрола на постојните загадувачи и забрана за вршење дејности кои може негативно да влијаат врз биолошката разновидност и да го променат статусот на заштита. Воспоставувањето мониторинг ќе допринесе за следење на состојбата со биолошката разновидност и навремено преземање мерки за намалување на заканите.</p> <p>Реализацијата на овие активности ќе доведе до отворање можности за вработување во делот на изработка на плански документи, законска легислатива, субјекти за управување со подрачјата, обуки за подигнување на јавната свест и сл.</p> <p>Но, разгледувано од друг аспект, реализацијата на оваа цел ќе допринесе за намалување или избегнување на одредени локации за градба или искористување на расположливите природни ресурси карактеристични за подрачјата, кои ќе бидат под режим на заштита, што ќе резултира со негативни влијанија од социо-економски аспект или пак ќе влијае врз имплементација на одредени секторски политики (енергетика, искористување на минерали, земјоделство).</p> <p>Плановите за управување со заштитени подрачја и воспоставената мрежа на заштитени подрачја, ќе наметнат промени во правната рамка, ревизија и измени на националните и локалните плански документи, во кои треба да се вградат содржините и начинот на користење на заштитените подрачја и да се предвиди идниот економски развој на локално и национално ниво, односно користењето на земјиштето и ресурсите да се врши во согласност со плановите за управување со заштитените подрачја. Голем дел од подрачјата кои располагаат со богата биолошка разновидност вредна за заштита, располагаат и со воден потенцијал, минерални суровини и сл. кои се од голем интерес на државата за социо-економски развој. Имплементацијата на оваа цел особено може да го засегне економски развој на државата.</p> <p>Истовремено, реализацијата на оваа цел може да го засегне и локалното население, заради можно загаѓање на приватен имот, промена на тековните животни навики и традиции.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none">• Детална анализа на обврските кои потекнуваат од националното законодавство и законодавството на ЕУ, глобалните обврски односно обврските кои потекнуваат од потпишаните меѓународни договори за заштита на биолошката разновидност и нивна имплементација,

	<ul style="list-style-type: none"> • Националниот совет за одржлив развој во Владата на Република Македонија, во соработка со ресорните министерства и институции, да обезбеди усогласеност на мерките за зачувување на биолошката разновидност со останатите секторски стратешки и планските активности, • Меѓусекторска соработка и усогласување на правната рамка и стратешките определби во секторите, • Преиспитување на предвидените концесии и други форми на доделување земјиште или ресурс за користење во подрачја кои се или се предвидуваат да бидат под режим на заштита, како и опсежна анализа на природните вредности на просторот, очекуваните придобивки и можните ризици, • Во постапката на доделување концесии за користење на земјиштето или ресурсите, задолжително да се избегнуваат локации кои се под режим на заштита или се во предлог фаза за заштита. • Имплементација на Законот за заштита на животна средина, особено поглавјата кои се однесуваат на СОЖС и ОВЖС за локациите кои располагаат со богата биолошка разновидност, а особено локациите кои се дел од Емералд подрачјата и Натура 2000. • Зајакнување на институционалните капацитети за инспекција и извршување, • Зајакнување на јавната свест и тренинг на одредени групи од задницата за искористување на екосистемските услуги.
--	--

СЕКТОР КОНТРОЛА НА ИНДУСТРИСКОТО ЗАГАДУВАЊЕ И УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИКОТ

Главна цел	Да се намали нивото на вкупните емисии во секој медиум од животната средина од индустриски извори.
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Целосна усогласеност на законодавството-транспонирање на новата Директива за емисии од индустријата (ДИЕ) за контрола на индустриското загадување. • Издадени А-интегрирани еколошки дозволи за сите индустриски капацитети преку спроведување на Директивата за емисии од индустријата и обезбедување надзор над издавањето на дозволи-интегрирани дозволи за сите релевантни активности. • Донесени планови за спречување на индустриски несреќи и обезбеден интегриран пристап во нивната евалуација и инспектирање–спроведување контрола на хаварии. • Спроведување на законската регулатива за испарливи органски соединенија. • Донесување на критериуми за еколошкото означување и воспоставен систем за воведување на EMAS.

Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти

Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	0
Опис на влијанијата	За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.3 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-							

врз животната средина и социјалните аспекти

Преземање на мерки и активности во областите каде е потребно значителна промена во постапувањето, односно спроведувањето на законодавството.

За постигнување на целите предвидени се активности како поддршка во имплементација на мерките за управување со емисиите од индустријата, спроведување на барањата од Директивата за емисии од индустријата, зајакнување на инспекцискиот надзор над ИСКЗ инсталациите, поддршка во изработка на планови за спречување на индустриски несреќи и обезбедување интегриран пристап во нивната евалуација и инспектирање, поддршка за воведување на еколошкото означување и EMAS.

Предвидените активности од акциониот план ќе преставуваат основа за преземање акции за заштита на животната средина во даден временски период и исполнување на барањата од Директивата за емисии од индустријата и Директивата за контрола на хаварии со присуство на опасни супстанции. Со имплементација на предвидените активности загадувањето од различни индустриски процеси и ризици од несреќи и хаварии ќе се сведе на минимум и ќе се постигне високо ниво на заштита на животната средина како целина и исполнување на обврските инсталациите да работат во согласност со издадената интегрирана дозвола и поставените барања.

Исполнувањето на барањата од директивите ќе значи преземање мерки за подобрување на индустриските процеси, примена на најдобри достапни практики и мерки за почисто производство, намалување на потрошувачката на сировини, енергенци и генерирање на помали количини на отпад што е главен предуслов за одржлив развој во сите сектори, како и производство на високо квалитетни производи што ќе гарантира подобар пласман на пазарот.

Воведување на еколошкото означување ќе допринесе компаниите да ги намалат трошоците и ризиците поврзани со заштитата на животната средина, а исто така да ја зголемат конкурентноста во деловното опкружување.

Исполнувањето на барањата од директивите ќе допринесе за подобрување на состојбата со квалитетот на воздухот, ублажување на климатските промени, подобрување на квалитетот на почвите и водите, биолошката разновидност, како и подобрување на здравјето на населението и квалитетот на живот.

Имплементацијата на активностите ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.

Мерките и активностите со кои ќе се постигнат барањата од директивите, може да предизвикаат и негативни влијанија од социо-економски аспект кај бизнис секторот, односно:

- Финансиски издатоци за постигнување на барањата на директивите преку директни инвестирања во опрема, материјали, кадар, изработка на проекти и документација и сл.,
- Затворање на инсталации кои нема да ги исполнат барањата од ИСКЗ дозволите, во дадениот рок или нема да ги задоволат зададените емисиони прагови,
- Зголемувањето на финансиските трошоци може да доведе до затворање на инсталациите, намалување на производниот капацитет, намалување на бројот на работници, намален животен стандард кај граѓаните и сл.
- Со воведувањето на ДИЕ ќе се зајакне мониторингот и инспекцискиот надзор што може да резултира со казни или зголемени давачки за предизвикани штети во животната средина и сл.

<p>Мерки за намалување на влијанијата</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Имплементација на барањата од директивите преку конкретни активности, • Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност за имплементација на барањата од директивите, • Зајакнување на институционалните капацитети за инспекциски надзор, • Идентификација на сите Севесо капацитети во државата и преземање мерки за безбедност, • Зајакнување на институционалните капацитети на институциите за имплементација на индустриската политика, во однос на развивање концепт за воведување на EMAS систем во Република Македонија, • Обезбедување на директна помош на правните субјекти за воведување на еколошкото означување, како и негово промовирање, • Зајакнување на капацитетите за управување со податоци и известување, • Подигнување на јавната свест за учество на јавноста за учество во мониторингот на индустријата и начинот на кој можат да дојдат до податоците за емисиите, односно пристап до информациите за животната средина во секторот контрола на индустриското загадување.
--	--

СЕКТОР ХЕМИКАЛИИ								
<p>Главна цел</p>	<p>Примена на соодветно управување со хемикалиите преку контрола на етикетањето, увозот, складирањето и користењето на хемикалиите со цел да се избегнат штетните ефекти врз здравјето на луѓето и животната средина.</p>							
<p>Конкретни цели</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Целосна усогласеност на законодавството, • Воспоставен регистар на хемикалии со ефикасна администрација за регистрација, оцена и контрола на хемикалиите, • Решавање на историското загадување со хемикалии (HCH во Охрид). 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	0	0
<p>Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти</p>	<p>За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.6 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Преземање на мерки и активности во другите области регулирани со ЕУ законодавството од областа на животната средина (2017-2020). Оваа мерка опфаќа активности од другите области од поглавјето 27 - животна средина.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на животната средина, предвидени се активности за воспоставување на регистар за хемикалии. Исто така, за исполнување на овие цели предвидени се активности во групата 2-Инвестиции во животната средина (2014-2020)-Мерки за поддршка и спроведување на директни инвестиции во животната средина кои најмногу ќе бидат фокусирани во областите за управување со води и отпад и за приоритетни проекти, утврдени врз основа на критериуми за оцена на приоритетноста. Во оваа група се предвидени и активности за отстранување на историското загадување во Република Македонија, односно отстранување на</p>							

	<p>историското загадување од депонирањето на HCH-изомери и жива во Охис.</p> <p>Предвидените активности од акциониот план ќе допринесат за зајакнување на контролата за пристап на хемикалии на пазарот, подобрување на информациите за хемикалиите присутни на пазарот преку глобалниот хармонизиран систем, подобрување на безбедноста на хемикалиите и заштита на здравјето на професионалната и пошироката популација изложена на хемикалии, зајакнување и примена на добрите земјоделски практики и воспоставување правна рамка во врска со областите со висок ризик во контаминирани локации и застарени залихи.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за подобрување на состојбата со квалитетот на воздухот, ублажување на климатските промени, подобрување на квалитетот на почвите и водите, биолошката разновидност, како и подобрување на здравјето на населението, квалитетот на живот и подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Мерките и активностите со кои ќе се постигнат барањата од директивите може да предизвикаат негативни влијанија од економски аспект кај земјоделците заради зајакнатата контрола врз хемикалиите и нивната употреба од страна на инспекциските служби што може негативно да се одрази врз земјоделските приноси.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none"> • Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност за имплементација на активностите, • Зајакнување на институционалните капацитети за мониторинг и инспекциски надзор, • Зајакнување на капацитетите за управување со податоци и известување, • Подигнување на јавната свест за употребата на хемикалии и примена на добра земјоделска практика.

СЕКТОР БУЧАВА								
Главна цел	Да се намалат нивоата на стрес поврзани со бучавата во оние области што се опфатени со картите на бучава.							
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Имплементација на одредбите од важечката регулатива во областа на бучава во животната средина, • Донесени Стратешки карти за бучава и Акциони планови за заштита од бучава, • Воспоставен мониторинг систем за бучава во животната средина, • Дефинирање на мирни зони во и вон агломерациите. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	0	0	0	0	0	0
Опис на влијанијата врз животната	За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.4 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Преземање мерки и активности за транспозиција и имплементација во други области (2015-2020) . Оваа мерка опфаќа активности кои							

средина и социјалните аспекти	<p>имаат за цел да го подобрат спроведувањето на законодавството во другите области од животната средина.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на животната средина во секторот бучава, предвидени се активности за изработка на стратешки карти за бучава и акциони планови со програми на мерки за намалување на негативното влијание од бучавата.</p> <p>Предвидените активности ќе допринесат за усогласување на националното законодавство со останатите директиви на ЕУ кои се однесуваат на бучавата во животната средина, поконкретно, утврдување на посебните извори на бучава предизвикана од патен, железнички, воздушен и воден сообраќај и бучавата предизвикана од соседството, воспоставување на мониторинг на бучава кој претставува основа за изработка на стратешка карта на бучава и преземање мерки за намалување на нивото на бучава. Мониторингот на бучавата и изработените стратешки карти ќе претставуваат основа врз која треба да се темели идното урбанистичко планирање во и надвор од агломерациите.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за намалување на нивото на бучава во животната средина што позитивно ќе се одрази врз здравјето на населението и биолошката разновидност.</p> <p>Имплементацијата на активностите за постигнување на целите за заштита на животната средина од бучава ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Мерките и активностите со кои ќе се постигнат барањата од директивите за бучава може да предизвикаат негативни влијанија од економски аспект кај населението и бизнис секторот, пред се заради финансиски издатоци за постигнување на барањата на директивите преку директни инвестирања во опрема, изработка на проекти и документација, инвестирања во уреди, средства и апарати за домаќинство во поглед на стандардите за заштита од бучава, казни и сл.</p>
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none">• Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност за имплементација на активностите,• Меѓусекторска соработка со цел да се обезбеди усогласеност на мерките за намалување и контрола на бучавата во сите секторски стратешките и планските активности,• Зајакнување на институционалните капацитети за мониторинг и инспекциски надзор на национално и локално ниво,• Зајакнување на капацитетите за управување со податоци и известување,• Донесување програма за мониторинг на бучавата во која ќе се утврдат недостатоците во мерењето на нивото на бучава во животната средина,• Воспоставување на целосен мониторинг на бучавата и програма за работа на мониторинг мрежата за бучава во животната средина.

СЕКТОР ШУМАРСТВО	
Главна цел	Шумите да се управуваат на одржлив начин, со што ќе се поддржат националните иницијативи за заштита на природата, со настојување потенцијалот на шумарството како апсорбент за стакленичките гасови да се издигне до максимум со што ќе се намалат емисиите на стакленички гасови.

Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Целосна усогласеност на законодавството (2018), • Воспоставување шумски информативен систем и спроведена инвентаризација на шумите во Република Македонија (2018), • Изграден капацитет за одржливо управување со шумите, • Идентификација на шумите богати со биолошка разновидност и сертификација на шумите. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	<p>За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.6 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)- Преземање на мерки и активности во другите области регулирани со ЕУ законодавството од областа на животната средина (2017-2020). Оваа мерка опфаќа активности од другите области од поглавјето 27 - животна средина.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на животната средина, во секторот шумарство предвидени се активности за спроведување инвентаризација на шумските екосистеми во Македонија, воспоставување на шумски информативен систем, спроведување активности за заштита на шумските живеалишта во подрачјата на Натура 2000 и сл.</p> <p>Предвидените активности во секторот шумарство ќе допринесат да се направи оценка на националните шумски ресурси, односно инвентаризација на шумските екосистеми со цел да се постигне модернизирано управување и надминување на институционалните пропусти за спроведување на политики како предуслов за одржлив развој на шумарството, подобрување на целокупното управување со шумските ресурси, заштита на шумските живеалишта во подрачјата на Натура 2000, користење на шумските ресурси на одржлив начин, поврзување на политиката во шумарството со стратегиите за животната средина и политиките за рурален развој, интегрирање на мерките за приспособување кон климатските промени при стопанисувањето со шумите, придонес кон создавање на соодветен финансиски менаџмент, подобрување на мониторингот на шумите, намалување на загубите во шумарството како резултат на шумски пожари и сл.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за подобрување на состојбата со шумарството, кое исто така ќе допринесе за подобрување на квалитетот на воздухот, подобрување на квалитетот на почвите и водите, биолошката разновидност, како и подобрување на здравјето на населението и квалитетот на живот.</p> <p>Одржливото управување со шумите ќе допринесе за намалување на стакленичките гасови од овој сектор и ублажување на климатските промени, што позитивно ќе влијае врз сите медиуми и области од животната средина идентификувани како ранливи на климатските промени.</p> <p>Имплементацијата на активностите за постигнување на целите за заштита на животната средина ќе допринесе за директни позитивни социо-економски влијанија кај населението, односно ќе допринесе за отварање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Предвидените активности за постигнување на целите во секторот шумарство може да предизвикаат негативни влијанија од економски</p>							

	аспект кај населението и бизнис секторот заради ограничување или забрана на сеча во подрачјата на Натура 2000.
Мерки за намалување на влијанијата	<ul style="list-style-type: none"> • Поттикнување на практиката за одржливо стопанисување на шумите, • Подигнување на јавната свест за вредноста за екосистемските услуги од шумите, одржување на заштитните функции на шумите и зголемување на позитивниот придонес на шумарскиот сектор во заштитата на животната средина, • Креирање правни и институционални капацитети за имплементација на предвидените активности, • Меѓусекторска соработка со цел да се обезбеди усогласеност на активностите за подобрување на состојбата со шумарството со останатите секторски стратешките и планските активности, • Зајакнување на институционалните капацитети за мониторинг и инспекциски надзор на национално и локално ниво, • Формирање на бази на податоци и нивно редовно ажурирање, • Формирање служби за заштита од пожари и јакнење на нивната интервентна моќ.

СЕКТОР КЛИМАТСКИ ПРОМЕНИ								
Главна цел	Да се потврди потребата за изработка на сеопфатна стратегиска и правна рамка за координирана акција за климата.							
Конкретни цели	<ul style="list-style-type: none"> • Да се придонесе кон процесот на пристапување во ЕУ со обезбедување на правна рамка за транспонирање на приоритетните елементи од <i>acquis</i> за климата, • Да се обезбеди усогласеност со обврската на земјата според РКОНКП. • Остварување на климатски флексибилни општество и економија преку постигнување на оптимален однос меѓу трошоците и добивките. • Да се придонесе кон глобалните напори за ограничување на емисиите на стакленички гасови. • Да се подигне свеста и да се зајакне соработката со засегнатите страни. 							
Оцена на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти								
Население	Здравје на население	Биолошка разновидност	Вода	Почва	Воздух	Климатски промени	Материјални добра	Културно наследство
+/-	+	+	+	+	+	+	+	+
Опис на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти	За постигнување на овие цели, во Акциониот план од Стратегијата предвидена е Мерка 1.2 од групата 1-Техничка помош (2014-2020)-Имплементација на законодавството во областите каде се потребни значителни промени во апроксимацијата . Оваа мерка опфаќа активности кои имаат за цел да го забрзаат процесот на транспозиција и имплементација во областите каде транзициони периоди не се можни или се многу ограничени, како и да го поддржат спроведувањето на законодавството во оние области каде е потребно да се направат значителни промени во постапувањето. Исто така, активностите за климатските промени се вклучени во групата 3-Грант шеми							

	<p>(2014-2020)-Грант шема за имплементација на пилот мерки за климатски промени и енергетска ефикасност.</p> <p>За постигнување на целите за заштита на животната средина во секторот климатски промени предвидени се активности како зајакнување на административните капацитети за управување со климатските промени и транспозиција на законодавството, воспоставување систем за инвентаризација на стакленички гасови, воспоставување систем за мониторинг, проценка и известување за емисиите, зголемување на адаптивниот капацитет на ранливите сектори кон климатските промени.</p> <p>Имплементација на активностите ќе допринесе за воспоставување на инвентар на националните емисии на стакленички гасови за клучните сектори кој редовно ќе се ажурира, како и зајакнување на националните капацитети за мониторинг, моделирање, анализа и проектирање на емисиите на стакленички гасови и идентификување на потенцијалот за ублажување на климатските промени во сите сектори, како и усвојување соодветни критериуми за приоритизација на мерките за ублажување на климатските промени. Имплементацијата на активностите ќе допринесе за подобрување на разбирањето за последиците од климатските промени, во однос на предизвиците и можностите, зајакнување на вештините и алатките на засегнатите страни потребни за адаптација кон климатските промени, интегрирање и адаптација кон климатските промени преку политики и регулативи.</p> <p>Имплементацијата на активностите генерално ќе допринесе за намалување на емисиите на стакленички гасови на национално ниво од секторите енергетика, отпад и земјоделство и адаптација на најранливите сектори кон климатските промени (водни ресурси, земјоделство, биолошка разновидност, шумарство, човеково здравје, културно наследство и туризам), но и за намалување на загадувањата во останатите медиуми и областите на животната средина.</p> <p>Преземањето мерки за намалување на емисиите на стакленички гасови во сите сектори ќе резултира со подобрување на работата на индустриските процеси, примена на најдобри достапни практики и мерки за почисто производство, намалување на потрошувачката на сировини, енергенци и генерирање на помали количини на отпад што е главен предуслов за одржлив развој во сите сектори.</p> <p>Врз основа на горенаведеното може да се заклучи дека сите идни активности кои ќе водат кон намалување на емисиите на стакленички гасови ќе допринесат за подобрување на здравствената состојба на населението и намалување на заболувањата, зголемување на животниот век на населението.</p> <p>Имплементацијата на активностите ќе допринесе за отворање можности за вработување, заработка, подобрување на социјалниот статус и добросостојбата.</p> <p>Меѓутоа, активностите со кои ќе се постигне намалување на емисиите на стакленички гасови и адаптација кон климатските промени може да предизвикаат негативни влијанија од економски аспект кај граѓаните и бизнис секторот, односно:</p> <ul style="list-style-type: none">• Финансиски издатоци за намалување на емисиите на стакленички гасови и имплементација на мерки за адаптација кон климатските преку директни инвестирања во опрема, материјали, промена на воспоставени практики и техники на оперирање, изработка на проекти и документација и сл.;• Промената во начинот и техниките на производство може да предизвика зголемување на цената на производите што може да има негативни финансиски импликации кај граѓаните и бизнис секторот.
Мерки за	<ul style="list-style-type: none">• Да се обезбеди адекватна структура за планирање и вградување на аспектите за намалување на климатските промени, особено

намалување на влијанијата	<p>преку институционализирање на партнерствата помеѓу власта и академскиот сектор,</p> <ul style="list-style-type: none">• Ажурирање и одржување на Националниот систем на инвентарот на стакленички гасови,• Да се обезбеди континуитет на веќе изградениот капацитет за планирање, процени и изработка на инвентарите на стакленички гасови,• Зајакнување на капацитетите за управување со податоци и известување,• Националниот совет за одржлив развој во Владата на Република Македонија, во соработка со ресорните министерства и институции, да обезбеди усогласеност на мерките за намалување на стакленичките гасови и адаптација на најранливите сектори со сите релевантни секторските стратешки и планските активности,• Зајакнување на институционалните капацитети за мониторинг и инспекциски надзор на национално и локално ниво.
----------------------------------	---

9 АНАЛИЗА НА АЛТЕРНАТИВИ

При изработката на плански и програмски документи, со кои се планира изведување на проекти, треба да се земе во предвид и анализата на алтернативи, која се прави од аспект на избор за најдобро решение од аспект на економска оправданост и заштита на животната средина.

Во Извештајот во Поглавје 5 е разгледувана состојба без имплементација на Стратегијата, која е една од двете разгледувани алтернативи. Другата алтернатива е целосна имплементација на Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени.

Врз основа на оценката на влијанијата врз животната средина и социјалните аспекти, констатирано е дека алтернативата да се имплементира Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени е прифатлива.

10 ПЛАН ЗА МОНИТОРИНГ ВРЗ ИМПЛЕМЕНТАЦИЈА НА СТРАТЕГИЈАТА ОД АСПЕКТ НА ЖИВОТНА СРЕДИНА

Извештајот за Стратегиската оцена на животната средина вклучува следење на спроведувањето на планираните активности и примена на мерките за намалување на сите значајни идентификувани позитивни и негативни влијанија кои би произлегле од имплементација на Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени. Планот за мониторинг сумарно ги воспоставува релациите меѓу елементите на СОЖС, предложените индикатори и одговорните за нивно следење, анализирање и по потреба интервенција. Планот за мониторинг ќе овозможи преглед на состојбите во животната средина, статусот на имплементација на предвидените мерки и активности и ќе овозможи ефикасно понатамошно планирање за имплементација на мерки за заштита на животната средина и климатските промени.

Планот за мониторинг, исто така овозможува воспоставување на интерактивна врска помеѓу сите вклучени страни во процесот на планирање за заштита на животната средина и претставува основа за надлежните институции, да го контролираат процесот на спроведување на законската регулатива и да донесуваат правилни одлуки.

11 ЗАКЛУЧОЦИ И ПРЕПОРАКИ

11.1 Заклучоци

- Стратегијата дава преглед на состојбите со животната средина и климатските промени во Република Македонија, каде главен акцент е ставен на хоризонталното законодавство, квалитетот на воздухот, управувањето со отпад, управувањето со води, заштита на природата и биолошката разновидност, контрола на индустриското загадување и управување со ризици, хемикалии, бучава, шумарство и климатски промени.
- Во Стратегијата се идентификувани недостатоци и пропусти во специфичните области и потреба од подобрување на нивниот статус, како и целите кои треба да се постигнат со приоритети за развој на политиките за животна средина и климатските промени за периодот 2014-2020 година.
- Акциониот план опфаќа мерки, активности и индикатори за следење на имплементацијата на мерките одредени во поделни сектори, поделени во три категории: техничка помош, директни инвестиции во животната средина и грант шеми.
- Република Македонија е земја кандидат за полноправно членство во ЕУ од 2005 година. Во согласност со достигнувањата во процесот на европските интеграции,

државата го очекува датумот на отворање преговори за приклучување во ЕУ. Во оваа смисла врвен приоритет на земјата е да ги мобилизира сите свои напори во обезбедување на поголем степен на усогласување на домашното со законодавството на ЕУ и негова имплементација.

- Секторот животна средина, односно „Поглавјето 27“ е едно од најкомплексните поглавја за преговори, кое бара силни напори за координација, инвестиции и огромни одговорности на централно и локално ниво.
- Хоризонталното законодавство е транспонирано во Законот за животната средина и соодветните подзаконски акти. Во целост се транспонирани Директивата за ОВЖС, Директивата за СОЖС, Директивата за пристап до информации и Директивата за учество на јавноста. Фокусот во идниот период треба да биде ставен на: Директивата за воспоставување на инфраструктура за просторни податоци, Директивата за кривични дела врз животната средина, Директивата за одговорност за штети во животната средина. Истовремено, потребно е надградување на постоечкото законодавство во согласност со измените на одредени директиви.
- Во секторот отпад, потребно е да се финализира транспонирањето на законодавството на ЕУ, вклучувајќи Регулативата за извоз на отпад, увоз и транзит и донесување на подзаконски акти во согласност со Директивите за отпад од ОЕЕО.
- Квалитетот на воздухот ќе биде значително подобрен со целосна имплементација на Директивата за гасови од индустријата и Директивите за квалитет на горивата, превозните средства и машини. Исто така, потребно е целосно транспонирање на Директивите за испарливи органски соединенија (ИОС) и гранични вредности.
- Спроведувањето на Рамковната директива за вода е во рана фаза во Република Македонија. Неопходно е да се посвети посебно внимание на спроведување на законодавството за управување со водите, особено преку донесување усогласени програми за мониторинг на водите и планови за управување со речни сливови и спроведување на мерките предвидени во истите.
- Релевантните директиви на ЕУ за природа и заштита на биолошката разновидност не се транспонирани во целост. Утврдени се недостатоци во инвентаризација и процена на природните живеалишта и дивите видови; нема студии за процена на биопотенцијалот за комерцијалните диви видови во нивните природни живеалишта, а со тоа нема квоти за нивно одржливо користење; не е изработена Црвена Листа и соодветна Црвена Книга на загрозувани видови и заштита и зачувување на дивите видови; не е завршен процесот на валоризација на природното наследство и ревалоризација на заштитените подрачја.
- Индустрискиот сектор е еден од најзначајните учесници во економскиот развој на државата, но истовремено е сектор кој што има големо влијание врз животната средина. Директивата за интегрирано спречување и контрола на загадувањето (ИСКЗ) е целосно транспонирана во Законот за животна средина и соодветните подзаконски акти. Во делот на спречување на индустриските несреќи, кои вклучуваат опасни супстанции, постигната е висока стапка на приближување кон Директивата (78%), преку транспонирање во Законот за животната средина и повеќе подзаконски акти. Во националното законодавство, не постои пропис во кој целосно се транспонира Директивата за индустриски емисии (ДИЕ).
- МЖСПП е надлежно за еколошко означување на производи и услуги, во согласност со Законот за животната средина. Досега се усвоени осум еколошки критериуми и тоа за: детергенти за рачно миеење садови, туристичко сместување, мебел, текстилни

производи, бои и лакови, хигиенска хартија, обувки и сапуни, шампони и регенератори за коса. Сепак, до овој момент не е издадена ниту една еколошка ознака на производ или услуга.

- Со донесувањето на Законот за хемикалии во 2010 година, поставена е база за адекватна транспозиција на европската REACH Регулатива, како и обврските за усогласена класификација и обележување на хемикалиите.
- Во претстојниот период потребно е усогласување со останатите директиви на ЕУ кои се однесуваат на бучавата во животната средина, поконкретно утврдување на посебните извори на бучава предизвикана од патен, железнички, воздушен и воден сообраќај, како и бучавата предизвикана од соседството.
- Во секторот шумарство приоритет е оцена на шумските ресурси, односно инвентаризација на шумите, што ќе има за цел модернизирање на управувањето со шумските ресурси во Македонија и ќе биде предуслов за одржлив развој на шумарството во Македонија.
- Во секторот климатски промени, препознаена е потребата за постепени измени и усогласувања на законодавството, а барањата што произлегуваат од *acquis* на ЕУ се дел од проектните задачи на сегашните и идни проекти. Областите со најмногу предизвици од аспект на спроведување на релевантното законодавство, во однос на климатските промени, се: управување со води и со отпад, заштита на природата, енергетика, ублажување на климатските промени и приспособување кон нив.
- Во Стратегијата за секторот животна средина и климатски промени, секторот животната средина ги опфаќа сите области кои се дел од „Поглавје 27“ од политиката на ЕУ за животна средина, вклучувајќи ги и климатските промени. Презентацијата на приоритетите кореспондира со законодавството на ЕУ за животна средина,
- Стратегијата директно не го обработува секторот почви, меѓутоа предвидените активности и мерки во останатите сектори ќе придонесат за реализација на целите за подобрување на состојбата на почвите и исполнување на обврските на Република Македонија кои произлегуваат од ратификуваната Конвенција на ОН за борба против опустинување.

11.2 Препораки

- Зајакнување на меѓусекторска соработка и усогласување на правната рамка и стратешките определби меѓу секторите,
- Активно вклучување на сите заинтересирани страни во постапката на изработка на правните акти и стратешките и плански документи,
- Воспоставување на ефективна институционална и организациона поставеност на државно и локално ниво за имплементација на предвидените активности,
- Зајакнување на институционалните, финансиски и техничките капацитети за ефикасно воспоставување на мониторинг на површински и подземни води, биолошка разновидност, бучава и воздух,
- Зајакнување на институционалните капацитети за инспекциски надзор и извршување на национално и локално ниво, управување со податоци и известување,
- Подигнување на јавната свест за учество на јавноста во донесување одлуки во областа на животната средина и климатските промени, како и начинот за пристап до информации за животната средина,

- Подигнување на јавната свест за одлуките кои треба да се донесат во однос на целосно усогласување на националната со ЕУ легислативата и нејзина примена, особено на онаа која се однесува на штети во животната средина,
- Избраните системи за третман на отпадните води и отпад да бидат прифатливи од сите заинтересирани страни на регионално и локално ниво,
- Изборот на локации за поставување на системите за водоснабдување, третман на отпадни води и отпад да се темели на детални испитувања и анализи со цел да се избегнат негативните влијанија врз чувствителните медиуми и области од животната средина и здравјето на населението,
- Имплементација на процедурите за СОЖС и ОВЖС на ниво на конкретна планска/проектна документација,
- Да се подготви Закон и Стратегија за климатска акција,
- Да се обезбеди адекватна структура за планирање и вградување на аспектите за намалување на климатските промени, особено преку институционализирање на партнерствата помеѓу власта и академскиот сектор,
- Да се донесе законска регулатива, која ќе овозможи соодветно управување со почвите, како медиум на животната средина.